

Professor Albert Borkvell — 100

Käesoleva aasta algul täitus 100 aastat matemaatikaprofessori, eesti koolimatemaatika ühe toeka arendaja ja matemaatikaõpetajate koolitaja Albert Borkvelli sünnist.

Albert Borkvell sündis 19. jaan. 1890. a. Võsul, Palmse vallas Virumaal. 1897. a. asusid tema vanemad elama Loksale, kus kohalikus vallas, hiljem ministeeriumikoolis sai tulevane professor oma alghariduse. Edasine hariduse omandamine jätkus aastatel 1906—1909 H. Treffneri Eragümnaasiumis, kuid majanduslike raskuste tõttu jäi see lõpetamata. Keskkooli lõpuksamid sooritas ta eksternina Tallinnas Aleksandri Gümnaasiumi juures 1915. aastal. Samal sügisel astus A. Borkvell Petrogradi Ülikooli matemaatika-füüsika teaduskonda matemaatikaõppima, kuid 1917. a. katkesid õpingud sõja- ja revolutsiooni-sündmuste keerises. Ta pöördus tagasi Eestisse, osales Vabadussõjas mereväestabi ohvitserina ning jätkas 1920. aastal matemaatikaõpinguid Tartu Ülikoolis. 1922. aastaks õendas A. Borkvell kõik vajalikud

eksamid ning kirjutas magistritöö «Binoomvõrrandi $Z^n = 1$ algebraline lahendamine». Järgnesid tööaastad lektorina kõrgemas sõjakoolis ja ühtlasi ka matemaatikaõpetajana Tallinna Ühisgümnaasiumis. 1924. a. anti A. Borkvellile esimese liigi matemaatikaõpetaja kutse. Töö kõrvalt õppides omandas ta Tartu Ülikoolis kõrghariduse veel ka juristina. 1927. a. loobus A. Borkvell tööst sõjakoolis ja siirdus Narva, kus töötas algul Narva Linna Ühisgümnaasiumi inspektorina, hiljem direktorina. 1931. a. algul määrati ta Eesti Vabariigi Haridus- ja Sotsiaalministeeriumi Koolivalitsuse abidirektori kohale, esialgu kohusetäitjana.

Tallinna Tehnikaülikooli rajamisel 1936. a. asus A. Borkvell tööle algul dotsendina ja 1939. a. ehitus- ja matemaatikateaduskonna erakorralise professorina. Tööga selles kõrgkoolis jäi prof. A. Borkvell seotuks kuni 1952. aastani.

1947. a. kutsuti ta kohakaaslasena juhatama matemaatika-füüsika kateedrit asjaloodud Tallinna Õpetajate Instituuti.

Kui viimane 1952. a. reorganiseeriti Tallinna Pedagoogiliseks Instituudiks, kinnitati prof. A. Borkvell matemaatika kateedri juhatajaks. Tema eestvedamisel kujunes välja matemaatikaõpetajate koolitamise süsteem noores pedagoogilises õppeasutuses. Kateedrijuhataja kohalt siirduski prof. A. Borkvell 1960. aastal pensionile.

Pensionipõlv jäi lühikeseks. Tervise halvenemisele avaldasid ilmselt oma mõju Punaarmee sõduri lohaka relvahoidmise tõttu 1945. a. kevadel saadud haavad. Prof. A. Borkvell suri 14. juulil 1963. a., tema põrm puhkab Tallinna Metsakalmistul.

Kuigi prof. A. Borkvelli peamine pedagoogiline tegevus kulges kõrgkoolis, on tal märkimisväärsed teened eesti koolimatemaatika arendamisel. Ta osales Eesti Matemaatika Õpetamise Komisjoni töös selle komisjoni loomisest peale, kirjutas aastatel 1927—1930 neli matemaatikaraamatut kesk- ja kutsekoolidele, mis leidsid hea vastukaja. Sellel perioodil on prof. A. Borkvellil keskkoolidele ilmunud veel trigonomeetria (1929) ja analüütilise geomeetria (1930) õpperaamatud.

Hinnatav on professor A. Borkvelli töö autorite kollektiivi (A. Borkvell, A. Kasvand, K. Maasik, F. Laarens, O. Paas,

A. Vihman) juhina matemaatikaõpikute koostamisel aastail 1936—1937. See kollektiiv andis 1936. a. välja «Keskkooli aritmeetika» I—III, «Keskkooli algebra» I—II, «Keskkooli geomeetria» I—III. Samuti ilmusid ka «Kontrolltööd keskkoolile» I—IV (1936—1937).

Professor Borkvell on kirjutanud õpperaamatuid ka kõrgkoolidele matemaatilise analüüsi (1939, 1948, 1960), diferentsiaalvõrrandite (1941) ning analüütilise geomeetria (1949) kohta. Laiema kuulajaskonna jaoks on professori sulest ilmunud raamatud arvutluslühikate käsitlemise (1950, 1956, 1963) ning tõenäosusteooria (1958) kohta.

Oma juriidilisi teadmisi rakendas prof. A. Borkvell nelja kogumiku koostamisel, mis ilmusid aastatel 1936—1939 nimetuse all «Seaduste ja määruste üldjuht».

Kokkuvõtvalt võib tõdeda, et Albert Borkvell on jäädvustanud oma nime meie kultuurilukku nii matemaatikaprofessorina kui ka suure hulga õpperaamatute autorina. Oma õpilaste mälestustes elab ta kui väga autoriteetne, originaalse huumori ja ütlemissviisiga õppejõud.

AUGUST UNDUSK,
dotsent, TPedI matemaatika
kateedri juhataja